

Monitoring polityki społecznej marzec-kwiecień 2020

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
ze środków Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2030

Spis treści

1. Prawo pracy	4
Tarcza antykryzysowa	5
Inne pomysły na tarczę antykryzysową	7
Kampania KE przeciw pracy w szarej strefie	8
Wskazówki Unii Europejskiej dotyczące bezpiecznego powrotu do pracy	8
2. Prawo ubezpieczeń społecznych	8
Świadczenie postojowe	8
Ulgi i dofinansowanie składek ZUS	9
Dopłata do wynagrodzeń pracowników z Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	10
Dodatkowy zasiłek opiekuńczy dla rodziców dzieci do lat 8	10
Projekt Lewicy dotyczący możliwości przejścia na emeryturę po uzyskaniu odpowiedniego stażu	11
Zasiłek dla osób powracających z zagranicy na kwarantannie	11
3. Promocja zatrudnienia, rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	11
Jednolity tekst ustawy o rehabilitacji	11
Zawieszanie zajęć w dziennych placówkach pomocy społecznej	12
Skromniejsza opieka wytchnieniowa	12
Nowe świadczenie dla osób z niepełnosprawnościami z PFRON	13
Wyższe kwoty dofinansowań do wynagrodzeń osób z niepełnosprawnością	13
Postulaty dotyczące niepełnosprawnych w ekspertyzie FGAP	14
4. Pomoc społeczna	15
Świadczenie integracyjne w okresie epidemii	15
Możliwość telefonicznego przeprowadzania wywiadów środowiskowych	15
Projekt klubu Lewicy o świadczeniu kryzysowym	15
Ekspertyza <i>społeczne uzupełnienie tarczy antykryzysowej</i>	16
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	17
Ustawa o przemoc domowej	17
6. Opieka zdrowotna	18
NFZ zalecenie zawieszenia świadczeń na czas epidemii	18
Możliwość prywatyzacji zakładów opieki zdrowotnej	18
Lekarze pracujący z pacjentami chorymi na COVID-19 zakaz pracy poza dodatkowej	19
7. Oświata	19
Zawieszenie funkcjonowania i zdalna edukacja	19

8.	Mieszkalnictwo	20
	Prace nad strategią przeciwdziałania bezdomności osób młodych	20
9.	Polityka wobec cudzoziemców	21
	Leczenie i legalizacja pobytu przebywających w kraju leganie cudzoziemców którym upływa termin ważności dokumentów	21
10.	Organizacje pozarządowe	22
	Rozwiązania dla NGO na czas epidemii	22
	Programy operacyjne a COVID-19	22
11.	Inne	23
	Unijna Inicjatywa Inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa	23

Niniejszy Monitoring przygotowany przez Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych, omawia istotne zmiany prawne i prezentuje ważne dokumenty i działania z obszaru polskiej i unijnej polityki społecznej opublikowane w okresie marzec-kwiecień 2020.

W wyżej wymienionym okresie polska polityka społeczna została zdominowana przez epidemię COVID-19. Dlatego większą część tego raportu zajmują kwestie związane z modyfikacjami prawa w związanymi z tą epidemią i grożącym nam kryzysem gospodarczym i społecznym.

W dokumencie znajdą także Państwo informacje m.in. o: jednolitym tekście ustawy o rehabilitacji, ustawie o przemoc domowej czy pracach nad strategią przeciwdziałania bezdomności osób młodych.

1. Prawo pracy

Tarcza antykryzysowa

W związku z epidemią COVID-19 sejm przyjął 2 marca 2020 roku ustawę o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹. Ta ustawa, zmieniana do 30 kwietnia już 3 razy, wprowadziła szereg zmian dotyczących stosunków pracy w Polsce.

Już pierwsza wersja ustawy umożliwiała polecenie przez pracodawców pracownikom pracy zdalnej (obowiązywanie tego przepisu ograniczono do 180 dni). To rozstrzygnięcie sprawia, że to decyzja pracodawcy czy pracownicy mogą zabezpieczyć siebie i innych przed ryzykiem zakażenia w miejscu pracy. Niektóre dane mówią o tym, że co trzeci Polak pracował w kwietniu z domu², inne wskazują, że 51% respondentów jak zwykle chodzi do pracy³.

Nowelizacja wyżej wspomnianej ustawy z 31 marca⁴ wprowadziła możliwość ograniczenia okresu minimalnego odpoczynku dobowego do 8 godzin (dotychczas było to 11 godzin) a przeciętny dobowy czas pracy może być wydłużony, w ramach porozumienia o wprowadzeniu równoważnego czasu pracy, do 12 godzin (do tej pory 8 godzin). To wydłużenie czasu pracy i skrócenie czasu odpoczynku jest możliwe u pracodawców, u których „wystąpił spadek obrotów gospodarczych w następstwie wystąpienia COVID-19 i który nie zalega w regulowaniu zobowiązań” podatkowych i składek wobec ZUS.

Wyżej wspomniany przepis (art. 15zf ustawy z 31 marca o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw) przewiduje też możliwość zawarcia porozumienia wprowadzającego równoważny czas pracy oraz „o stosowaniu mniej korzystnych warunków zatrudnienia pracowników niż wynikające z umów o pracę zawartych z tymi pracownikami”. Porozumienia takie mają prawo zawierać z pracodawcami organizacje związkowe albo „przedstawiciele pracowników, wyłonieni w trybie przyjętym u danego pracodawcy – jeżeli u pracodawcy nie działa zakładowa organizacja związkowa”. Jeżeli są trudności w wyborze przedstawicieli pracowników to „przedstawiciele pracowników, wyłonieni w trybie przyjętym u danego pracodawcy – jeżeli u pracodawcy nie działa zakładowa organizacja związkowa”. Zawarcie takiego porozumienia zawiesza też na czas jego trwania warunki pracy wynikające z istniejących ponadzakładowych układów zbiorowych.

Działania podjęte przez polskie władze w celu przeciwdziałania epidemii uniemożliwiły lub znacznie ograniczyły działalność wielu miejsc pracy. Stan zagrożenia epidemicznego został

¹ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/374>

² Według badań zleconych przez Rejestr Dłużników BIG InfoMonitor - <https://strefabiznesu.pl/praca-zdalna-w-czasach-koronawirusa-co-trzeci-polak-z-powodu-kwarantanny-pracuje-z-domu-jak-ocenia-my-to-rozwiazanie/ar/c3-14926744>

³ Badanie GfK przeprowadzone w dniach 20-23 marca, <https://www.gfk.com/pl/aktualnosci/press-release/polowa-respondentow-51-proc-deklaruje-ze-chodzi-do-pracy-jak-zwykle/>
Co ciekawe z wyników badania przeprowadzonego na zlecenie Nationale-Nederlanden przez firmę badawczą Smartscope 1/4 badanych deklaruje chęć pracy zdalnej nawet po zakończeniu epidemii - <https://polskieradio24.pl/42/273/Artykul/2502525,Jaki-procent-pracownikow-moglyby-pracowac-zdalnie-po-wygasnieciu-pandemii-Znamy-dane-na-ten-temat>

⁴ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/568>, art. 15zf.

wprowadzony 13 marca rozporządzeniem Ministra Zdrowia⁵, a stan epidemii 20 marca⁶. Rozporządzenie ustanawiające stan zagrożenia epidemicznego wprowadziło czasowe ograniczenie działalności wielu zakładów pracy. Zamknięto żłobki, przedszkola, szkoły, uczelnie wyższe, bary, restauracje (poza przygotowywaniem posiłków na wynos), ale także kina, muzea, biblioteki, domy kultury, teatry, obiekty sportowe, sklepy w galeriach handlowych (oprócz aptek i sklepów spożywczych) hotele oraz zawieszono organizację targów, wystaw, konferencji.

Warto też zwrócić uwagę na kilka regulacji zmieniających warunki wykonywania zawodów medycznych. Ustawa z 31 marca o zmianie niektórych ustaw w zakresie systemu ochrony zdrowia związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19⁷ umożliwiła delegowanie przez wojewodę lekarzy stażystów w trakcie specjalizacji w czasie stanu epidemii do pracy przy zwalczaniu epidemii przez wojewodę. (Art. 2 wspomnianej ustawy). Natomiast doświadczone pielęgniarki w pobieraniu krwi mogą zastąpić lekarzy przy kwalifikacji dawców (art. 3 tej samej ustawy).

We wprowadzanych zmianach znalazły się też regulacje dotyczące BHP. Nowelizacja ustawy z 2 marca o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych z dnia 31 marca zawiesiła konieczność przeprowadzania lekarskich profilaktycznych badań okresowych będących warunkiem dopuszczenia do pracy na czas trwania stanu epidemii⁸. Po odwołaniu tego stanu pracownik i pracodawca mają obowiązek niezwłocznie uzupełnić takie badania ale nie później niż w ciągu 60 dni od odwołania stanu epidemii. Artykuł 31m tej ustawy przedłużył ważność orzeczeń lekarskich wydanych, które traciły ważność po 7 marca 2020 maksymalnie do 60 dni po odwołaniu stanu epidemii⁹.

Dodatkowo ustawa z 16 kwietnia o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2¹⁰ wprowadziła nowelizację wspomnianej ustawy z 2 marca, która dopuściła zdalne przeprowadzenie wstępnych szkoleń BHP (za wyjątkiem instruktażu stanowiskowego) także dla:

- „1) pracownika zatrudnianego na stanowisku robotniczym;
- 2) pracownika zatrudnionego na stanowisku, na którym występuje narażenie na działanie czynników niebezpiecznych;
- 3) pracownika przenoszonego na stanowisko, o którym mowa w pkt 1 i 2;
- 4) ucznia odbywającego praktyczną naukę zawodu oraz studenta odbywającego praktykę studencką.”

Duże obawy wśród pracowników administracji spowodowała wprowadzona w ustawie z 16 kwietnia o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 możliwość nakładania przez Radę Ministrów obowiązku zmniejszenia zatrudnienia lub wprowadzenie mniej korzystnych warunków pracy dla osób „zatrudnionych na podstawie stosunku

⁵ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/433>

⁶ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/491>

⁷ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/567> art. 2 i 3.

⁸ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/568>, art. 12a

⁹ <https://www.pip.gov.pl/pl/wiadomosci/109726,badania-i-szkolenia-pracownikow.html>

¹⁰ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/695> art. 73 ust. 16

pracy w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, urzędach obsługujących członków Rady Ministrów, urzędach obsługujących organy administracji rządowej w województwie, a także w jednostkach podległych i nadzorowanych przez Prezesa Rady Ministrów, ministra kierującego działem administracji rządowej lub wojewodę”¹¹. Te gorsze warunki zatrudnienia mogą być wprowadzone do końca roku budżetowego. Redukcja zatrudnienia ma się zaś odbywać na podstawie wskaźnika zmniejszenia zatrudnienia określanego z uwzględnieniem aktualnej sytuacji finansów publicznych, sytuacji społeczno-gospodarczej oraz potrzeb zapewnienia sprawnej realizacji zadań podmiotu. Warunkiem do redukcji zatrudnienia i wprowadzenia gorszych warunków zatrudnienia ma być sytuacja gdy „gdy negatywne skutki gospodarcze COVID-19 spowodują stan zagrożenia dla finansów publicznych państwa, w szczególności wyższy od zakładanego w ustawie budżetowej wzrost deficytu budżetu państwa lub państwowego długu publicznego”.

Pracownik administracji, który nie zgadza się na gorsze warunki zatrudnienia powinien złożyć na ten temat oświadczenie na piśmie, ale jest ono równoznaczne ze złożeniem przez pracownika oświadczenia o rozwiązaniu stosunku pracy za wypowiedzeniem.

Inne pomysły na tarczę antykryzysową

Propozycja grupy posłów Koalicji Obywatelskiej aby utworzyć fundusz celowy z Unijnego Coronavirus Response Investment Initiative w wysokości 20 mld. zł¹².

Cześć środków ze wspomnianego funduszu miałyby być przeznaczona na dodatki do wynagrodzeń dla pracowników ochrony zdrowia (proponowany art. 15b w ustawie z 2 marca).

Wsparcie z ZUS dla przedsiębiorców na wypłaty dla pracowników ale i pracujących na zleceniach (proponowany art. 15c w ustawie z 2 marca). Dla przedsiębiorców, których przychody spadły więcej niż 20% w wysokości 100% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Dla firm gdzie obroty spadły mniej niż 20%, zasiłek obniżony proporcjonalnie.

Proponuje się też w tym projekcie ustawy zwolnienie przedsiębiorców o obniżonych przychodach zwolnienie z obowiązku wpłacania składek na ubezpieczenie społeczne oraz na zaliczek podatek dochodowy.

Art. 15 f z kolei zwalnia pracodawców z obowiązku wypłacania zasiłku chorobowego pracownikom przez pierwsze 33 dni niezdolności do pracy.

Ten projekt przewiduje też zwiększenie liczby przeprowadzanych testów na obecność wirusa SARS-CoV-2 i wprowadzenie dodatku dla pracowników ochrony zdrowia, którzy uczestniczą w udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej osobom chorym na COVID-19 (Art. 15b.1.)

¹¹ Dziennik Ustaw 2020, poz. 695 art. 15zzzzzo. oraz art. 15zzzzzp.

¹² Druk sejmowy nr 304

Kampania KE przeciw pracy w szarej strefie

Komisja Europejska zainicjowała na początku marca pierwszą ogólnoeuropejską kampanię przeciw pracy w szarej strefie. Kampania ma na celu uświadomienie osobom pracującym, firmom i politykom, że praca w szarej strefie nie opłaca się, ponieważ – pozbawia pracujących zabezpieczeń społecznych, zaburza konkurencje między firmami, prowadzi do dużych dziur w budżetach finansów publicznych. Kampania odbywa się pod hasłem EU4FairWork.

Specjalny Eurobarometr (europejskie badanie opinii publicznej) na ten temat może ilustrować skalę problemu: 1 na 10 obywateli Unii Europejskiej zakupiło produktu lub usługi w ciągu ostatniego roku, które mogą pochodzić od firm korzystających z niezadeklarowanej pracy. A jedna trzecia badanych odpowiedziała, że zna kogoś kto pracuje w szarej strefie.

Tydzień akcji na ten temat, planowany na 16-20 marca został przełożony w związku z epidemią COVID-19¹³.

Wskazówki Unii Europejskiej dotyczące bezpiecznego powrotu do pracy

24 kwietnia Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy (EU-OSHA) przygotowała we współpracy z Komisją Europejską wskazówki na temat bezpiecznego powrotu do miejsc pracy.

Wśród zaleceń są m.in.: wykonywanie tylko niezbędnych prac w miejscu pracy, reedukacja kontaktów fizycznych z innymi osobami, dostarczanie wszystkich niezbędnych środków ochrony osobistej.

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=9652&furtherNews=yes>

2. Prawo ubezpieczeń społecznych

Świadczenie postojowe

Druga modyfikacja ustawy z 3 marca *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych*, czyli ustawa z 31 marca *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw* wprowadziła także możliwość wypłaty świadczenia postojowego dla osób wykonujących prace na podstawie umów cywilnoprawnych oraz samodzielnie prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą¹⁴.

Świadczenie to przysługuje „gdy w następstwie wystąpienia COVID-19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności, odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność

¹³ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=9568>

¹⁴ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/568>, art. 15zq

gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna”. Co ważne świadczenie przysługuje także cudzoziemcom, ale tylko leganie przybywającym na terytorium Polski. Warunkiem przyznawania świadczenia jest spadek przychodów o co najmniej 15% i a zarazem przychód ten nie przekraczał 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału.

To świadczenie ma wynosić 80% minimalnego wynagrodzenia za pracę (czyli oznacza to kwotę 1536 zł netto) i ma być wypłacane przez 3 miesiące. Jego wysokość dla osób, które pracowały na podstawie umów zleceń, których wartość w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku była niższa niż 50% minimalnego wynagrodzenia będzie wynosiła tyle ile suma kwot z tych umów (zatem biedniejsi dostaną mniej). Dla osób prowadzących działalność gospodarczą wyniesie 50% minimalnego wynagrodzenia. Osoby pracujące na umowach cywilnoprawnych mają składać wnioski za pośrednictwem zleceniodawców – jak zauważały związki zawodowe – jest to rozwiązanie trudne dla osób mających otrzymać to świadczenie – często może być tak, że pracodawcy nie mają środków, czasu i zwyczajnie interesu aby występować o to świadczenie dla osób, które zatrudniały na umowy cywilno-prawne. Wnioski można składać do 3 miesięcy od zakończenia miesiąca w którym został odwołany stan epidemii¹⁵. Świadczenie postojowe jest zwolnione z potrąceń i egzekucji.

Świadczenie postojowe jest finansowane z Funduszu Pracy, a koszty jego obsługi mają wynieść 0,5%.

Ulgi i dofinansowanie składek ZUS

Płatnicy składek na ubezpieczeni społeczne, którzy 29 lutego 2020 roku zgłosili nie mniej niż 10 ubezpieczonych zostali zwolnieni z obowiązku opłacenia nieopłaconych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, na ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych lub Fundusz Emerytur Pomostowych na okres od 1 marca do 31 maja 2020 roku¹⁶.

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą i nie zatrudniające nikogo są zwolnione z obowiązku opłacenia nieopłaconych należności z tytułu składek na jego obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz wypadkowe, dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy za okres od 1 marca do 31 maja 2020 pod warunkiem, że ich przychód w miesiącu za który składany jest wniosek nie jest wyższe niż 300% przeciętnego prognozowanego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2020 roku. Temu zwolnieniu podlegają także osoby duchowne, ale tu nie występuje górna granica przychodu.

¹⁵ Art. 15zs ustawy z 31 marca o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw. Dz. Ustaw 2020 poz. 568

¹⁶ Art. 31zo ustawy z 31 marca o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw. Dz. Ustaw 2020 poz. 568

Dopłata do wynagrodzeń pracowników z Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

Przedsiębiorcy, u których wystąpił spadek obrotów gospodarczych w następstwie wystąpienia COVID-19 może zwrócić się z wnioskiem o przyznanie świadczeń na rzecz ochrony miejsc pracy, o wypłatę ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych świadczeń na dofinansowanie wynagrodzenia pracowników objętych przestojem ekonomicznym albo obniżonym wymiarem czasu pracy, w następstwie wystąpienia COVID-19. Wysokość tego wsparcia ma wynieść 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Przedsiębiorca otrzymujący to wsparcie może obniżyć wymiar czasu pracy o 20% (ale nie więcej niż do 0,5 etatu)¹⁷, a wynagrodzenie o nie więcej niż 50% (ale nie może ono być niższe niż minimalne wynagrodzenie za pracę).

Z tego funduszu mają też być opłacone składki na ubezpieczenie społeczne pracowników. Te świadczenia wypłacane mają być z FGŚP przez okres przestoju ekonomicznego lub obniżonego wymiaru czasu pracy.

Ten przepis przewiduje również zawarcie porozumienia dotyczącego warunków pracy w okresie przestoju ekonomicznego. To porozumienie podobnie jak to opisane w art. 15zf wspomnianej ustawy (w części 1 niniejszego raportu dotyczącej prawa pracy) mają zawierać z pracodawcami organizacje związkowe albo „przedstawiciele pracowników, wyłonieni w trybie przyjętym u danego pracodawcy – jeżeli u pracodawcy nie działa zakładowa organizacja związkowa”.

Dodatkowy zasiłek opiekuńczy dla rodziców dzieci do lat 8

Ustawa z 2 marca¹⁸ wprowadziła możliwość dodatkowego zasiłku opiekuńczego dla rodziców dzieci do lat 8, którzy muszą zająć się nimi w domu z powodu zamknięcia placówek opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci ze względu na przeciwdziałanie rozwojowi epidemii COVID-19.

Ten zasiłek, po nowelizacji ustawy z 31 marca, przysługuje także pracownikom medycznym, którzy pracują w nocy albo poza normalnymi godzinami pracy¹⁹. Ten sam przepis pozwala też na pracę zdalną pracowników medycznych w czasie kwarantanny bez utraty prawa do zasiłku chorobowego.

Zasiłek początkowo ustanowiony na okres nie dłuższy niż 2 tygodnie został przedłużony rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 10 kwietnia na „okres na jaki zostały zamknięte żłobki, kluby dziecięce, przedszkola, szkoły, placówki pobytu dziennego oraz inne placówki lub w związku z niemożnością sprawowania opieki przez nianie lub opiekunów dziennych z powodu COVID-19, jednak nie dłużej niż do dnia 26 kwietnia 2020 r.”²⁰

¹⁷ Art. 15g. 1. ustawy z 31 marca o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw. Dz. Ustaw 2020 poz. 568

¹⁸ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/374> art. 4

¹⁹ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/567> art. 15.

²⁰ Dziennik Ustaw 2020 poz. 656

Projekt Lewicy dotyczący możliwości przejścia na emeryturę po uzyskaniu odpowiedniego stażu

Grupa posłów Lewicy złożyła w Sejmie projekt ustawy, który dotyczy „umożliwienia osobom o bardzo długim stażu pracy - 35 lat w przypadku kobiet i 40 lat w przypadku mężczyzn - przejścia na wcześniejszą emeryturę po ukończeniu określonego wieku, odpowiednio 55 i 60 lat dla kobiet i dla mężczyzn; podniesienia najniższej emerytury i renty do wysokości 1902 zł, czyli 1600 zł. netto, a najniższej renty dla osób częściowo niezdolnych do pracy do wysokości 1412 zł”

Projekt ten²¹ został przekazany do opinii a także konsultacji (m.in. organizacjom pracodawców i związkom zawodowym) i na razie nie jest dalej procedowany.

Zasiłek dla osób powracających z zagranicy na kwarantannie

Rozporządzenie ministra zdrowia z 20 marca wprowadzające stan epidemii na terenie kraju ustanowiło prawo do wypłaty wynagrodzenia za okres odbywania obowiązkowej kwarantanny²² dla osób powracających z zagranicy po 15 marca 2020. Wynagrodzenia te powinny być wypłacane na zasadach analogicznych do zasiłku chorobowego²³.

Zasiłki dla osób przebywających na kwarantannie z innych powodów niż przekroczenie granicy na podstawie decyzji inspekcji sanitarnej są objęte przepisami o świadczeniach na czas choroby na ogólnych zasadach²⁴.

3. Promocja zatrudnienia, rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Jednolity tekst ustawy o rehabilitacji

13 marca opublikowano w Dzienniku Ustaw²⁵ jednolity tekst ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ostatnie zmiany w tej ustawie przed wprowadzeniem stanu zagrożenie epidemiologicznego były dokonywane w grudniu 2019.

²¹ [http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-020-108-2020/\\$file/9-020-108-2020.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-020-108-2020/$file/9-020-108-2020.pdf)

²² <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/491> paragraf 3 pkt. 2

²³ <https://www.zus.pl/o-zus/aktualnosci/-/publisher/aktualnosc/1/swiadczenia-chorobowe-dla-osob-objetych-obowiazkowa-kwarantanna-po-przekroczeniu-granicy/2556004>

²⁴ <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/biezace-wyjasnienia-komerek-merytorycznych/swiadczenia/-/publisher/details/1/informacja-o-uprawnieniach-do-swadczen-z-powodu-poddania-sie-kwarantannie-lub-izolacji/2534621#4>

²⁵ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/2020/426>

Kolejne zmiany w tej ustawie wprowadziła ustawa z 31 marca o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw²⁶.

Zawieszanie zajęć w dziennych placówkach pomocy społecznej

Wojewodowie zawiesili zajęcia warsztatach terapii zajęciowej i innych dziennych placówkach pomocy społecznej (Zakładach aktywności zawodowej, centrach i klubach integracji społecznej) po apelu prezesa PFRON Krzysztofa Michałkiewicza²⁷.

Art. 15b ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych wprowadzony w ustawie zmieniającej 31 marca stwierdza, że:

„Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych kosztów uczestnictwa w warsztacie terapii zajęciowej, o którym mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, nie ulega obniżeniu, w związku z zawieszeniem działalności warsztatu na skutek przeciwdziałania COVID-19”

Podobne przepisy dotyczą także działalności ZAZów i CISów.

Jednostki prowadzące Zakłady Aktywności Zawodowej mogą zwracać się do PFRON z wnioskami o „o rekompensatę wypłaconego wynagrodzenia pracownikom niepełnosprawnym”²⁸.

Skromniejsza opieka wytchnieniowa

Środki przeznaczone na rządowy program opieka wytchnieniowa w porównaniu do roku 2019 zostały ograniczone o 30 mln zł. W poprzednim roku przeznaczono na niego 110 mln zł²⁹. W tym roku będzie to 80 mln zł³⁰.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/opieka-wytchnieniowa-bardziej-dostepna>

²⁶ Dziennik Ustaw 2020 r. poz. 568

²⁷ <https://publicystyka.ngo.pl/wojewodowie-zawieszaja-zajecia-w-warsztatach-terapii-zajeciowej>

²⁸ Art. 15a ustawy z 2 marca o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, zmienionej w ustawie z 31 marca, dziennik Ustaw 2020, poz. 568

²⁹ „Źródłem finansowania Programu są środki ujęte w planie finansowym Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych na 2019 r. w kwocie 110 mln zł.” (<https://www.gov.pl/web/uw-mazowiecki/opieka-wytchnieniowa-nowy-program-dla-opiekunow-osob-niepelnosprawnych>)

³⁰ „Na realizację programu „Opieka wytchnieniowa” w 2020 r. przeznaczono 80 mln zł z Funduszu Solidarnościowego.” (<https://www.gov.pl/web/uw-warminsko-mazurski/program-opieka-wytchnieniowa-edycja-2020>)

Nowe świadczenie dla osób z niepełnosprawnościami z PFRON

Osoby z niepełnosprawnościami mogą składać wnioski o dofinansowanie w nowym programie PFRON³¹. Program „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”³² w ramach modułu III, przewiduje świadczenie trwające do 3 miesięcy w wysokości 500 zł. Pomoc skierowana jest do tych osób, które z powodu epidemii straciły możliwość korzystania z zajęć prowadzonych przez placówki rehabilitacji zawodowej i społecznej. Z programu mogą zatem skorzystać uczestnicy m.in. warsztatów terapii zajęciowych, środowiskowych domów samopomocy, dziennych domów pomocy społecznej, uczestnicy zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz wychowankowie specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych i specjalnych ośrodków wychowawczych.

Warunkiem otrzymania świadczenia jest brak możliwości korzystania z zajęć rehabilitacyjnych w zawieszony placówce przez okres co najmniej 5 dni w miesiącu. Świadczenie to nie podlega opodatkowaniu.

Świadczenie będzie dostępne za pośrednictwem jednostek organizacyjnych (prawdopodobnie będą to najczęściej Powiatowe Centra Pomocy Społecznej) wyznaczonych przez powiaty – te bowiem będą realizatorami programu w ramach Modułu III. Dlatego też pomoc dla osób niepełnosprawnych będzie dostępna na terenie tych samorządów powiatowych, które przystąpią do programu.

Wyższe kwoty dofinansowań do wynagrodzeń osób z niepełnosprawnością

Podwyższono niektóre kwoty dofinansowania do wynagrodzeń zatrudnianych pracowników z niepełnosprawnością³³. Podstawa prawna zmian to artykuł 17 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. Kwoty zostały zmienione w następujący sposób:

- 1 950 zł – na osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności (dotychczas 1 800 zł),
- 1 200 zł – na osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (dotychczas 1 125 zł),
- 450 zł – na osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności (bez zmian).

³¹ Informacje o szczegółach na stronach PFRON:

<https://www.pfron.org.pl/aktualnosci/szczegoly-aktualnosci/news/kto-moze-otrzymac-wsparcie-finansowe-pfron-dla-uczestnikow-zawieszonych-zajec-rehabilitacyjnych/>
<https://www.pfron.org.pl/komunikaty-z-regionu/szczegoly-komunikatu/news/pomoc-pfron-dla-osob-niepelnosprawnych-w-zwiazku-z-epidemia-koronawirusa/>

³² Wprowadzony uchwałą nr 4/2020 Rady Nadzorczej PRFON z 18 marca 2020

<https://www.pfron.org.pl/o-funduszu/programy-i-zadania-pfron/programy-i-zadania-real/pomoc-osobom-niepelnosprawnym-poszkodowanym-w-wyniku-zywiolu-lub-sytuacji-kryzysowych-wywolanych-chorobami-zakaznymi/tresc-programu-pomoc-osobom-niepelnosprawnym-poszkodowanym-w-wyniku-zywiolu-lub-sytuacji-kryzysowych-wywolanych-chorobami-zakaznymi/>

³³ kwoty z art. 26a ust. 1 i 1b ustawy o rehabilitacji

Dodatkowo dla powyższe kwoty w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, którym orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję oraz niewidomych, zwiększa się o:

- 1 200 zł w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności (dotychczas 600 zł),

- 900 zł w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (dotychczas 600 zł),

- 600 zł w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności (bez zmian).

Zwiększone kwoty będą przysługiwać począwszy od okresu sprawozdawczego kwiecień 2020 r.

Postulaty dotyczące niepełnosprawnych w ekspertyzie FGAP

Open Eyes Economy Summit – czyli „ruch intelektualny i społeczny”, a faktycznie Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej organizująca konferencje pod tym tytułem, opublikowała ekspertyzę pod tytułem „[Społeczne uzupełnienie tarczy antykryzysowej](#)”.

Eksperti proponują oprócz kilku postulatów przekrojowych także specyficzne rozwiązania o które należy uzupełnić tarczę antykryzysową. Poniżej prezentujemy postulaty dotyczące osób z niepełnosprawnościami.

1. Podjęcie natychmiastowych działań, wypracowanych wspólnie ze stroną społeczną skoordynowanych pomiędzy resortami, mających na celu udzielenie wsparci w placówkach całodobowych dotkniętych COVID-19 i powstrzymanie transmisji do kolejnych takich placówek.
2. Zapewnienie pełnej informacji o pandemii dla osób z różnymi niedostępnościami
3. Zagwarantowanie dostępności usług niezbędnych do codziennego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, oraz zapewnienie, że osoby je świadczące mają odpowiedni środki ochrony.
4. Przeprowadzenie procesu deinstytucjonalizacji – przejścia z placówek całodobowych do mieszkania w społeczności, a wcześniej wypracowanie krajowej strategii dla tego procesu wspólnie ze stroną społeczną
5. Prowadzenie aktywnych działań na rzecz utrzymania zatrudnienia pracujących osób z niepełnosprawnościami.

4. Pomoc społeczna

Świadczenie integracyjne w okresie epidemii

Mimo zawieszenia działalności Centrów Integracji Społecznej uczestnikom CIS należy się świadczenie integracyjne³⁴.

Możliwość telefonicznego przeprowadzania wywiadów środowiskowych

Pracownicy socjalni mają możliwość przeprowadzania zdalnie wywiadów środowiskowych wymaganych do przyznania świadczeń³⁵. Taka możliwość wprowadziła ustawa z dnia 16 kwietnia 2020³⁶

Projekt klubu Lewicy o świadczeniu kryzysowym

Posłowie klubu lewicy zgłosili 23 kwietnia projekt ustawy³⁷ dotyczący zmiany konstrukcji świadczeń pieniężnych dla bezrobotnych; wprowadzenia dodatkowego świadczenia pieniężnego na czas początkowej fazy kryzysu - świadczenia kryzysowego.

W uzasadnieniu projektu czytamy:

„niezbędna jest zmiana konstrukcji świadczeń pieniężnych dla bezrobotnych. W warunkach, w których poszukiwanie i znalezienie zatrudnienia jest z przyczyn prawnych, zdrowotnych i ekonomicznych daleko utrudnione lub niemożliwe, świadczenia te nie mogą pełnić funkcji motywacyjnej, a powinny być skoncentrowane na funkcji kompensacyjnej, czyli prowadzić do zastąpienia utraconego przez bezrobotnego dochodu przez cały okres, w którym poszukiwanie pracy nie jest możliwe lub jest bardzo utrudnione. (...) Jednocześnie, z uwagi na potrzebę objęcia wsparciem możliwie szerokiej grupy osób pozbawionych pracy, proponuje się wprowadzić dodatkowe świadczenie pieniężne na czas początkowej fazy kryzysu – świadczenie kryzysowe.”

Projekt przewiduje wysokość świadczenia kryzysowego jako 80% minimalnego wynagrodzenia za pracę, co w obecnie oznacza kwotę 1536 zł netto.

Projekt przewiduje też zmianę nazewnictwa. Dotychczasowe świadczenia pieniężne dla bezrobotnych: zasiłek dla bezrobotnych oraz zasiłek okresowy będą nosić odpowiednio nazwy „świadczenie gwarantowane” oraz „okresowe świadczenie gwarantowane”. Zdaniem autorów projektu ustawy „słowo „zasiłek” ma negatywne, stygmatyzujące zabarwienie znaczeniowe i jego używanie może powodować po stronie osób uprawnionych do tych świadczeń niechęć do korzystania z nich i poczucie wstydu.”

³⁴ Art. 15c ustawa z 31 marca

³⁵ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/568> art 15o zmienianej ustawy z 2 marca o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19

³⁶ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/695> art.15

³⁷ [http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-020-145-2020/\\$file/9-020-145-2020.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-020-145-2020/$file/9-020-145-2020.pdf)

Ten projekt zwiera także faktyczne podwyższenie „świadczenia gwarantowanego” do 50% ostatniego wynagrodzenia (przy czym nie mniej 70% wynagrodzenia minimalnego – co obecnie daje nieco ponad 1300 zł netto)

Ekspertyza społeczne uzupełnienie tarczy antykryzysowej

Open Eyes Economy Summit – czyli „ruch intelektualny i społeczny”, a faktycznie Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej organizująca konferencje pod tym tytułem, opublikowała ekspertyzę pod tytułem „[Społeczne uzupełnienie tarczy antykryzysowej](#)”.

Eksperti proponują oprócz kilku postulatów przekrojowych także specyficzne rozwiązania o które należy uzupełnić tarczę antykryzysową.

Postulaty dotyczące wsparcia osób bezrobotnych i ubogich są następujące.

1. Trzymiesięczne świadczenie kryzysowe w wysokości 1500 zł netto.
2. Podwyższenie zasiłku dla bezrobotnych do co najmniej 1300 zł brutto.

Co ciekawe podobne pomysły pojawiły się w omawianym wyżej projekcie ustawy o świadczeniu kryzysowym przygotowanym przez posłów Lewicy. Proponuje on także świadczenie kryzysowe i przewiduje jego wysokość na poziomie 80% minimalnego wynagrodzenia za pracę – co w praktyce oznacza bardzo podobną kwotę 1536 zł. Ten projekt zwiera zmianę nazwy głównego świadczenia dla osób bezrobotnych (z zasiłek na świadczenie) i faktyczne podwyższenie do 50% ostatniego wynagrodzenia (przy czym nie mniej 70% wynagrodzenia minimalnego – co obecnie daje nieco ponad 1300 zł netto)

3. Zagwarantowanie i podniesienie z 350 do 701 zł zasiłku okresowego (także zniesienie ograniczenia dla tego zasiłku dla osób samotnie gospodarujących, które to ograniczeni wynosi obecnie 418 zł).

4. Zaprojektowanie gruntownej reformy wsparcia pieniężnego dla bezrobotnych (zasiłki dla bezrobotnych i zasiłki okresowe z pomocy społecznej) oraz umieszczenie jej założeń w strategii przeciw ubóstwu, która musi być przyjęta w 2020 r.

Postulaty dotyczące osób starszych i opiekunów osób zależnych przedstawiono w tej ekspertyzie poniżej:

1. Podnoszenie nakładów na opiekę długoterminową do 1,7% PKB oraz rozpoczęcie dyskusji nad wprowadzeniem dodatkowego strumienia finansowania opieki.
2. Zachowanie ciągłości i rozwój usług opiekuńczych w domach, a także zmniejszyć koszty ponoszone przez odbiorców tych usług.
3. Przygotowanie, wyposażenie i szczególne wynagrodzenie opiekunek na czas pandemii.
4. Wypracowanie (w formie rozporządzenia) i monitorowanie standardów bezpieczeństwa i jakości usług opiekuńczych nie tylko w okresie pandemii.
5. Upowszechnienie usług dla seniorów, innych niż opiekuńcze i umocowanie ich w systemie prawnym.

6. Rozwijanie wsparcia środowiskowego poza domem i dostosowanie go do realiów pandemii (konieczne jest wypracowanie zasad działania tego rodzaju instytucji w trybie innym niż w ramach placówek dziennego pobytu).

7. Rozwój zdalnego wsparcia, opieki i pomocy medycznej.

8. Zapewnienie rozwoju i trwałości inicjatyw międzypokoleniowych i senioralnych (na przykład za pośrednictwem rozbudowy programu ASOS, który powinien być znacznie bardziej niż dotąd dofinansowany)

9. Wykorzystanie do projektowania i wdrażania polityki publicznej organizacji seniorskich i ciał konsultacyjnych, takich jak rady seniora.

10. Zapewnienie wsparcia usługowego dla opiekunów, m.in. psychologicznego, informacyjnego, szkoleniowego oraz przede wszystkim o charakterze wytchnieniowym. Należy bardzo rozszerzyć zakres rządowego programu „Opieka wytchnieniowa”.

11. Wsparcie w godzeniu pracy z opieką, m.in. poprzez rozszerzenie prawa do telepracy i elastycznego czasu wykonywania obowiązków zawodowych przez opiekunów.

12. Zabezpieczenie socjalne niemogących pracować zawodowo opiekunów osób starszych poprzez upowszechnienie dostępu do świadczeń finansowych i podniesienie ich wysokości.

Postulaty dotyczące osób z niepełnosprawnościami przedstawiliśmy w części 3 (Promocja zatrudnienia, rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych) niniejszego raportu, zaś postulat dotyczące kobiet w części 10 (Równouprawnienie i przeciwdziałanie dyskryminacji).

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Ustawa o przemocy domowej

30 kwietnia Sejm przyjął ustawę o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, która sprawcy przemocy domowej nakazuje opuścić miejsce wspólnego zamieszkania³⁸. Ustawa przygotowana przez rząd³⁹ zyskała poparcie niemal wszystkich klubów (przeciw było jedynie kilku posłów z Konfederacji).

W uzasadnieniu do projektu ustawy czytamy m.in.:

„Celem projektowanej ustawy jest wprowadzenie do porządku prawnego kompleksowych rozwiązań dotyczących szybkiego izolowania osoby dotkniętej przemocą od osoby stosującej przemoc, w sytuacjach gdy stwarza ona zagrożenie dla życia lub zdrowia domowników.”

I dalej:

„nowym instrumentem mającym służyć bardziej skutecznej ochronie osoby dotkniętej przemocą jest nadanie Policji, a także Żandarmerii Wojskowej, w zakresie jej właściwości, uprawnienia do

³⁸ [http://orka.sejm.gov.pl/opinie9.nsf/nazwa/279_u/\\$file/279_u.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/opinie9.nsf/nazwa/279_u/$file/279_u.pdf)

³⁹ <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/przelomowa-ustawa-chroniaca-ofiary-przemocy-domowej-przyjeta-przez-rzad>

wydania nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, które poddane jest kontroli sądu”

Senat nie wniósł poprawek do ustawy i obecnie (10 maja 2020) czeka ona na podpis Prezydenta.

6. Opieka zdrowotna

NFZ zalecenie zawieszenia świadczeń na czas epidemii

W celu minimalizacji ryzyka transmisji infekcji COVID-19, Centrala NFZ zaleca ograniczenie do niezbędnego minimum lub czasowe zawieszenie udzielania świadczeń wykonywanych planowo lub zgodnie z przyjętym planem postępowania leczniczego⁴⁰. W komunikacie z 16 marca czytamy, że: „Dotyczy to przede wszystkim planowanych pobytów w szpitalach w celu: przeprowadzenia diagnostyki oraz zabiegów diagnostycznych, leczniczych i operacyjnych, prowadzenia rehabilitacji leczniczej, świadczeń z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, stomatologii, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, badań diagnostycznych wykonywanych ambulatoryjnie takich jak: tomografia komputerowa, rezonans magnetyczny, PET, gastroscopia, kolonoskopia, USG oraz badań profilaktycznych i przeprowadzania szczepień.”

Możliwość prywatyzacji zakładów opieki zdrowotnej

Komentatorzy zauważają, że ustawa z 31 marca o zmianie niektórych ustaw w zakresie systemu ochrony zdrowia związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dziennik ustaw 2020, poz. 567) w art. 9 wprowadziła możliwość prywatyzacji zakładów opieki zdrowotnej.

Z tego powodu grupa posłów klubu lewicy proponuje cofnięcie tej zmiany. 27 kwietnia złożyła projekt ustawy w tej sprawie⁴¹.

⁴⁰ <https://www.nfz.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-centrali/komunikat-dla-swiaadczeniodawcow-w-sprawie-zasad-udzielania-swiadczen-opieki-zdrowotnej,7646.html>

⁴¹ <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=356>

Lekarze pracujący z pacjentami chorymi na COVID-19 zakaz pracy poza dodatkowej

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 28 kwietnia ustanowiło zakaz pracy z innymi pacjentami dla lekarzy pracujących bezpośrednio z osobami chorymi na COVID-19⁴². To samo rozporządzenie ustanawia też dodatkowe świadczenie pieniężne dla tych lekarzy, przez okres objęcia zakazem. Jak czytamy w komunikacie NFZ: „Kwota świadczenia dodatkowego ustalana będzie jako 80% wartości wynagrodzenia uzyskiwanego poza miejscem, w którym po wprowadzeniu ograniczenia dana osoba będzie udzielała świadczeń, albo 50% wartości wynagrodzenia uzyskiwanego w miejscu, w którym po wprowadzeniu ograniczenia dana osoba będzie udzielała świadczeń. Powyższa kwota nie może być wyższa niż 10 000 zł.”⁴³

7. Oświata

Zawieszenie funkcjonowania i zdalna edukacja

Ustawa z 2 marca „o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych” wprowadziła możliwość czasowego ograniczenia lub zawieszenia funkcjonowanie jednostek systemu oświaty na obszarze kraju lub jego części⁴⁴. Na podstawie tej ustawy Ministrowie Nauki oraz Edukacji Narodowej wydali rozporządzenia (pierwsze w dniu 11 marca 2020 r.) ograniczające funkcjonowanie przedszkoli, szkół, placówek oświatowo-wychowawczych oraz uczelni wyższych. Te ograniczenia były też kilkakrotnie wydłużane.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 20 marca⁴⁵ wprowadziło obowiązek nauczania „z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu” czyli faktycznie przez internet.

Zjawisko wykluczenia cyfrowego nabrała w tym kontekście nowych cech – teraz może powodować wyraźnie widoczne nierówności w dostępie do edukacji.

Ciekawą analizę wykluczenia cyfrowego w edukacji przygotowała Fundacja Centrum Cyfrowe. Z szacunków organizacji wynika, że problem konieczności współdzielenia komputerów i laptopów między rodzeństwem i rodzicami dotyka co najmniej miliona uczniów (czyli około ¼ wszystkich uczniów)⁴⁶.

Ministerstwo Cyfryzacji stara się zaradzić problemowi przekierowując pieniądze zaoszczędzone w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, na doposażenie uczniów oraz nauczycieli w sprzęt

⁴² <http://www.dziennikustaw.gov.pl/D2020000077501.pdf>

⁴³ <https://www.nfz.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-centrali/komunikat-w-sprawie-dodatkowych-srodkow-dla-osob-udzielajacych-swiadczen-w-podmiotach-w-zwiazku-z-epidemia-covid-19,7705.html>

⁴⁴ Dziennik Ustaw 2020, poz. 374, art. 28 i 29.

⁴⁵ Dziennik Ustaw 2020, poz. 493

⁴⁶ <https://centrumcyfrowe.pl/wp-content/uploads/sites/16/2020/03/Problem-wykluczenia-cyfrowego-w-edukacji-zdalnej-2020.pdf>

umożliwiający sprawną edukację. Wniosek skierowany do Komisji Europejskiej przez Ministerstwo Cyfryzacji z prośbą o zgodę na zaangażowanie środków, zaoszczędzonych w tym programie został rozpatrzony pozytywnie w ciągu zaledwie jednego dnia. Dofinansowanie ma się odbywać przy pośrednictwie samorządów⁴⁷.

Przy tej okazji warto też wspomnieć o sprawnej obywatelskiej grupie zapewniającej za darmo używany sprzęt komputerowy potrzebującym go uczniom. Grupa „Uwolnij złomka”⁴⁸ powstała z inicjatywy warszawskiego przedsiębiorcy, rozdała co najmniej kilkaset komputerów potrzebującym uczniom.

8. Mieszkalnictwo

Prace nad strategią przeciwdziałania bezdomności osób młodych

Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych zapowiada prace nad strategią przeciwdziałania bezdomności osób młodych⁴⁹.

Komisja Ekspertów ds. Przeciwdziałania Bezdomności przy Rzeczniku Praw Obywatelskich pod koniec 2019 r. zajęła się zagrożeniem bezdomnością usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, opuszczających placówki resocjalizacyjne i wychowawcze oraz objętych opieką i wychowaniem w placówkach wsparcia dziennego. Po tych wnioskach ekspertów Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał konkretne propozycje w wystąpieniu do MRPIPS w lutym 2020 r. Te wnioski to m.in.:

- rzetelna diagnoza bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego osób młodych prowadząca do identyfikacji skali oraz charakteru problemów i potrzeb, a także wskazująca bariery przy wychodzeniu z bezdomności,

- pomoc udzielana osobom w kryzysie bezdomności w noclegowniach czy schroniskach nie jest ukierunkowana na zindywidualizowane wsparcie osób młodych. Oddziaływania powinny mieć charakter prewencyjny,

- Termin rozpoczęcia procedury usamodzielnienia poprzez wybranie opiekuna usamodzielnienia zależy od charakteru placówki - od dwóch miesięcy do roku przed ukończeniem pełnoletniości. Zróżnicowanie to wydaje się niezasadne. Konieczne jest nie tylko ujednoczenie daty początkowej pierwszego etapu usamodzielnienia wychowanka, ale wydłużenie tego okresu.

- Instytucja opiekuna usamodzielnienia wymaga korekty poprzez wprowadzenie profesjonalnej asystentury usamodzielnienia, dookreślenie minimalnych wymagań formalnych asystenta, standardów jego działania oraz trybu nadzoru i możliwości weryfikacji oraz egzekwowania realizacji zadań.

⁴⁷ <https://cppc.gov.pl/nasze-dzialania/2-strona-glowna/1910-uwaga-180-mln-na-sprzet-dla-uczniow-i-nauczycieli>

⁴⁸ <https://www.facebook.com/groups/uwolnijzlomka>

⁴⁹ <https://rpo.gov.pl/pl/content/mrpips-zapowiada-prace-nad-strategia-przeciwdzialania-bezdomnosci-osob-mlodych>

Pod koniec lutego MRPiPS odpowiedział na sugestie RPO. Odnosząc się do kwestii usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, Ministerstwo napisało, że popiera postulaty przedstawione w piśmie RPO. Przypomina też o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw z 2018 r. Ministerstwo pisze także „*W związku z postulatem opracowania strategii na rzecz przeciwdziałania bezdomności osób młodych informuję, że niniejsza kwestia będzie przedmiotem analizy podczas rozpoczynających się obecnie prac nad nowym Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu.*”

9. Polityka wobec cudzoziemców

Leczenie i legalizacja pobytu przebywających w kraju leganie cudzoziemców którym upływa termin ważności dokumentów

15 marca granice Polski zostały zamknięte na wjazd dla cudzoziemców i cudzoziemek.

Diagnostyka i leczenie COVID-19 są bezpłatne dla wszystkich osób – także nieubezpieczonych cudzoziemców.

Zalegalizowano pobyt na terenie kraju cudzoziemcom, których termin ważności wizy czy innych dokumentów pobytowych upływa w czasie epidemii do 30 dni po odwołaniu stanu epidemii lub zagrożenia epidemicznego. Podobnie przedłużono ważność kart pobytu których termin upływa po rozpoczęciu epidemii do 30 dni po odwołaniu stanu epidemii lub zagrożenia epidemicznego⁵⁰.

Przedłużono automatycznie ważność karty Polaka⁵¹ do 3 miesięcy po odwołaniu stanu epidemii lub zagrożenia epidemiologicznego.

Jak pisaliśmy w części 2. *Prawo ubezpieczeń społecznych* świadczenie postojowe przysługuje także przebywającym legalnie na terenie Polski cudzoziemcom.

⁵⁰ ustawa z 16 kwietnia o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, dziennik ustaw 2020, poz. 695, art. 73

⁵¹ ustawa z 16 kwietnia o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, dziennik ustaw 2020, poz. 695, art. 94

10. Organizacje pozarządowe

Rozwiązania dla NGO na czas epidemii

Powstało wiele rozwiązań dla organizacji pozarządowych mających łagodzić skutki epidemii COVID-19. Informacje zebrała w rzeczowej formie Fundacja trzeci.org⁵².

Są to m.in.:

- Dofinansowanie kosztów wynagrodzeń pracowników organizacji w przypadku spadku przychodów z działalności statutowej o co najmniej 30% (dla organizacji bez dz. gospodarczej).

- Dofinansowanie kosztów wynagrodzeń pracowników organizacji w przypadku spadku przychodów z działalności o co najmniej 30% (dla organizacji z działalnością gospodarczą).

- Zwolnienie ze składek ZUS za marzec, kwiecień i maj 2020 r. (dla organizacji, które na dzień 29.02.2020 r. zgłosiły do ubezpieczeń społecznych mniej niż 10 ubezpieczonych).

- Odroczenie terminu płatności lub rozłożenie na raty należności z tytułu składek ZUS.

- Nowe (wyższe dla osób z orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności) kwoty dofinansowań do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnościami.

- Preferencyjne pożyczki dla podmiotów ekonomii społecznej.

- Możliwość zmiany terminów i zasad rozliczania zadania publicznego zleconego w oparciu o ustawę o pożytku publicznym.

- Możliwość dokonywania zmian w projektach realizowanych w ramach PFRON.

- Przedłużenie terminów dotyczących sprawozdania finansowego.

- Przedłużenie terminów dotyczących sprawozdania finansowego.

- Brak konsekwencji związanych z opóźnieniem w składaniu deklaracji podatkowej PIT za 2019 r.

- Możliwość odliczenia do 200% wartości darowizny pieniężnej lub rzeczowej przekazanej na zwalczanie COVID-19.

- Możliwość zdalnego podejmowania decyzji przez władze fundacji i stowarzyszeń.

Programy operacyjne a COVID-19

Ustawa z 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 w 2020 r. wprowadziła możliwość zmiany wytycznych dla podmiotów realizujących programy operacyjne.

Wprowadzono tu także możliwość korygowania wydatków związanych z nieprawidłowościami, które wystąpiły w realizacji na skutek epidemii COVID-19. Można także środki wydane uznać za kwalifikowalne, jeżeli nie został osiągnięty cel zamierzony tym wydatkiem oraz „jeżeli beneficjent

⁵² <https://trzeci.org/covid-19/>

wykaże, że z dochowaniem należytej staranności i w odpowiednim czasie podejmował niezbędne działania służące ich odzyskaniu, albo że ich odzyskanie nie było możliwe.”⁵³

Institucje zarządzające mogą teraz w każdym czasie dokonać aktualizacji harmonogramu naborów wniosków. Wydłużono także terminy składania wniosków o płatność o 30 dni oraz zakończenia realizacji projektów o 90 dni⁵⁴. Za zgodą właściwej instytucji można też zmienić partnera w projektach partnerskich.

11. Inne

Unijna Inicjatywa Inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa

30 marca parlament Europejski i Rada przyjęły rozporządzenie⁵⁵ nazwane inicjatywą inwestycyjną w odpowiedzi na koronawirusa. Rozporządzenie pozwala m.in. na zmianę sposobu wykorzystania środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Funduszu Spójności tak aby w większej części przeznaczyć je na walkę z epidemią, wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw, program pracy krótkoterminowej i usługi na poziomie społeczności lokalnych⁵⁶. W ramach tych zmian 37 mld euro ze środków Funduszu Spójności ma być wykorzystane na wyżej wspomniane cele.

⁵³ Dziennik Ustaw 2020, poz. 694, art. 6

⁵⁴ Dziennik Ustaw 2020, poz. 694, art. 13

⁵⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1589469562452&uri=CELEX:32020R0460>

⁵⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=pl&catId=89&newsId=9585&furtherNews=yes>